Hukuk Bölümü 2007/85 E., 2008/83 K.

"İçtihat Metni"

Davacı, Diyarbakır İli, Satı Köyü'nde tapuda Emin Aslan adına kayıtlı bulunduğunu ileri sürdüğü 145 ve 148 parsel numaralı taşınmazlar nedeniyle Devlet tarafından ödenen doğrudan gelir desteğinden faydalanmak amacıyla Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na başvurmuş ve bu taşınmazlar için tahakkuk ettirilen 575.000.000.-TL doğrudan gelir desteğini almıştır.

Diyarbakır Valiliği İl Defterdarlığı Cahit Sıtkı Tarancı Vergi Dairesi Müdürlüğü 6.3.2003 gün ve 1983 sayılı yazısı ile, davacıya, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Diyarbakır İl Müdürlüğü'nün yazısı ile haksız olarak 2001 yılına ait 575.000.000.-TL doğrudan gelir desteği alındığı ve haksız olarak alınan bu paranın 6183 sayılı Yasa hükümlerine göre Dairelerince geri alınmasının istenildiği, belirtilen miktarın yazılarının tebliğinden itibaren bir ay içinde Daireleri veznesine yatırılması, aksi takdirde hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un cebri icraya ilişkin hükümlerinin uygulanacağı hususu bildirilmiştir.

Daha sonra, Diyarbakır Valiliği İl Defterdarlığı Cahit Sıtkı Tarancı Vergi Dairesi Müdürlüğü'nce, söz konusu tutarın tahsili amacıyla davacı adına ödeme emri düzenlenmiştir.

Davacı, 7.4.2004 tarihinde, söz konusu tutarı gecikme zammı ile birlikte (toplam 989.000.000.-TL) Vergi Dairesine ödemiştir.

Davacı vekili, davacının kullandığı ve Emin Aslan adına kayıtlı bulunan taşınmazlardan ötürü yanlışlıkla tahakkuk ettirilerek yine yanlışlıkla tahsil edilen bu paradan ötürü davacının davalı Kuruma böyle bir borcu ve haksız para alma durumları söz konusu olmadığı için işbu menfi tespit ve istirdat davasının kabulü ile tahsil edilen 989.000.000.-TL paranın tahsil edildiği 7.4.2004 tarihinden itibaren işleyecek olan ve devletin kendi alacaklarına uyguladığı en yüksek faizle birlikte geri iadesine karar verilmesi istemiyle 17.8.2004 tarihinde adli yargı yerinde dava açmıştır.

DİYARBAKIR SULH HUKUK MAHKEMESİ; 2.11.2004 gün ve E:2004/1373, K:2004/1928 sayı ile, davacının Mahkemelerine vermiş olduğu dava dilekçesinde, Diyarbakır Satı Köyü'nde Emin Aslan adına kayıtlı bulunan taşınmazı icar yani kiralama yoluyla kiralayarak ekip biçtiği, bunun yanında devlet tarafından ödenen doğrudan gelir desteğinden faydalanmak amacıyla Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na başvurduğu ve bu taşınmazlar için tahakkuk ettirilen 575.000.000.-TL doğrudan gelir desteği alındığı, davalı Kuruluş daha sonra yaptığı yanlış araştırmada Tapu Sicil Müdürlüğünden sorarken yanlışlıkla Doğu Çanakçı Köyü'nden tapu kayıtları istenerek amme alacağı olarak 7.4.2004 tarihinde 989.000.000.-TL olarak alınmış olduğundan, alınan paranın alındığı tarihten itibaren yasal faizi ile birlikte iade edilmesi için karar verilmesini talep ve dava ettiği, taraflar arasındaki ihtilafın geri alınan doğrudan gelir desteği bedelinin alınıp alınamayacağı olduğu, dosya içeriğinden, davalı tarafın kamu idaresi olup, dava ile kamu idaresinin yapmış olduğu işlemin yanlışlığı ile düzeltilerek geri alınan doğrudan gelir desteğinin faizi ile birlikte iadesi olup, davanın idari yargının görev alanına girdiğinden Mahkemelerinin görevsizliğine karar vermenin icap ettiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı vekili, bu kez, aynı istemle idari yargı yerinde dava açmıştır.

DİYARBAKIR 2. İDARE MAHKEMESİ; 29.11.2005 gün ve E:2005/1569, K:2005/1209 sayı ile, davanın, davacıya ödenen doğrudan gelir desteğinin bilahare ödeme emri düzenlenerek geri alınmasının hukuka aykırı olduğu, doğrudan gelir desteğinden yararlanmayı hak ettiği, idareye herhangi bir borcu olmadığı yönünde menfi tespit yapılarak ödeme emrinin tebliği üzerine idareye ödediği 989,00 YTL'nin yasal faiziyle birlikte istirdadı istemiyle açıldığı, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun "Menfi Tesbit ve İstirdat Davaları" başlıklı 72. maddesinde "Borçlu, icra takibinden önce veya takip sırasında borçlu bulunmadığını ispat için menfi tesbit davası açabilir. İcra takibinden önce açılan menfi tesbit dâvasına bakan mahkeme, talep üzerine alacağın yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat mukabilinde, icra takibinin durdurulması hakkında ihtiyati tedbir kararı verebilir. İcra takibinden sonra açılan menfi tesbit davasında ihtiyati tedbir yolu ile takibin durdurulmasına karar verilemez. Ancak, borçlu gecikmeden doğan zararları karşılamak ve alacağın yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere göstereceği teminat karşılığında, mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyle icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmemesini istiyebilir. Dava alacaklı lehine neticelenirse ihtiyati tedbir kararı kalkar. Buna dair hükmün kesinleşmesi halinde alacaklı ihtiyati tedbir dolayısıyla alacağını geç almış bulunmaktan doğan zararlarını gösterilen teminattan alır. Alacaklının uğradığı zarar aynı davada takdir olunarak karara bağlanır. Bu zarar herhalde yüzde kırktan aşağı tayin edilemez. Dava borçlu lehine hükme bağlanırsa derhal takip durur. İlamın kesinleşmesi üzerine münderecatına göre ve ayrıca hükme hacet kalmadan icra kısmen veya tamamen eski hale iade edilir. Borçluyu menfi tespit davası açmaya zorlayan takibin haksız ve kötü niyetli olduğu anlaşılırsa, talebi üzerine, borçlunun dava sebebi ile uğradığı zararın da alacaklıdan tahsiline karar verilir. Takdir edilecek zarar, haksızlığı anlaşılan takip konusu alacağın yüzde kırkından aşağı olamaz. Borçlu, menfi tesbit davası zımnında tedbir kararı almamış ve borç da ödenmiş olursa, davaya istirdat davası olarak devam edilir. Takibe itiraz etmemiş veya itirazının kaldırılmış olması yüzünden borçlu olmadığı bir parayı tamamen ödemek mecburiyetinde kalan şahıs, ödediği tarihten itibaren bir sene içinde, umumi hükümler dairesinde mahkemeye başvurarak paranın geriye alınmasını isteyebilir. Menfi tesbit ve istirdat davaları, takibi yapan icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesinde açılabileceği gibi, davalının yerleşim yeri mahkemesinde de açılabilir. Davacı istirdat davasında yalnız paranın verilmesi lazım gelmediğini ispata mecburdur." hükmünün yer aldığı, dava dosyasının incelenmesinden, davacının 2001 yılı doğrudan gelir desteğinden yararlandığı, daha sonra ödenen doğrudan gelir desteğinin yersiz ödendiğinden bahisle 6183 sayılı Kanun kapsamında geri alındığı ve davacının istenen parayı ödediği, davacının bu işleme karşı dava açmadığı, daha sonra 24.8.2005 tarihinde Mahkemeleri kayıtlarına giren dilekçe ile ödediği bu paranın haksız olarak kendisinden alındığını, doğrudan gelir desteğinden yararlanmayı hakettiğini, hakkı olan paranın kendisinden alındığını, idareye borcu olmadığını ileri sürerek idareye borcu olmadığı yönünde menfi tespit yapılarak idareye ödediği paranın yasal faiziyle istirdadına karar verilmesini istediğinin anlaşıldığı, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinde idari dava türleri sayılmış olup; bunların; idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları, idari işlem ve eylemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları ve tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar olduğunun belirtildiği, bu durumda, ödeme emri ile istenen ve davacı tarafından ödeme emrine itiraz edilmeyerek kesinleşmiş olup idareye ödenmiş olan meblağın; davacının idareye borcu olmadığı yönünde menfi tespit yapılarak idareden yasal faiziyle istirdadına ilişkin uyuşmazlığın idari yargının değil adli yargının görevinde olduğu, bu nedenle davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varıldığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, karara itiraz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı vekili, bunun üzerine 2. kez aynı istemle adli yargı yerinde dava açmıştır.

DİYARBAKIR SULH HUKUK MAHKEMESİ; 14.3.2006 gün ve E:2006/92, K:2006/413 sayı ile, davacı vekilinin Mahkemelerine vermiş olduğu dava dilekçesinde, müvekkilinin Satı Köyü'nde Emin Aslan adına kayıtlı bulunan 145 ve 148 parselleri kiralayarak ekip biçtiği, bundan dolayı da doğrudan gelir desteğinden yararlandığı, ancak, davalı Kuruluşun yaptığı araştırmada yanlış köy olan

Doğu Çanakçı Köyü'ne ait aynı parsellerin tapu kayıtları getirtildiğinden, belirtilen parsellerin Emin Aslan'a ait olmadığı anlaşıldığından, doğrudan destek parasının yeniden faizi ile birlikte iadesini talep etmiş olduğundan ve yanlışlıkla tahakkuk ettirilen yine yanlışlıkla tahsil edilen bu paradan ötürü müvekkilinin davalı Kurumdan haksız para alma durumları olmadığı için iş bu tahsil edilen 989,00 YTL'nin tahsil edildiği 7.4.2004 tarihinden itibaren en yüksek faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesini talep ve dava ettiklerini ve bu konuda Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi'nin 2005/1569 Esas ve 2005/1209 sayılı kararları ile görevsizlik kararı verdiğinden bahisle dava açıp talepte bulunduğu, taraflar arasındaki ihtilafın, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na bağlı birimlerce davacıya başlangıçta ödenen doğrudan gelir desteğinin geri alınması kararı ve eylemi sonucu davacının davalı idareye iade etmiş olduğu doğrudan gelir desteğini idari yargı mercilerinin görevsizlik kararı nedeniyle Mahkemelerinden talep ettiği, dosya içeriğinden; dava nedeninin idarenin doğrudan gelir desteği olarak ödemiş olduğu parayı geri alma kararı olduğundan dava konusu idarenin geri alma işleminin yasal olup olmadığı sorunu olduğu, idarenin bu geri alma işlemi nedenine dayalı davaya bakmak görevi de idari yargı mercilerinin görev alanına girdiğinden Mahkemelerinin görevsizliğine karar verilerek Diyarbakır 2 no'lu İdare Mahkemesi'nin de 2005-1569 Esas ve 2005-1309 Karar sayısı ile görevsizlik kararı verdiğinden adli ve idari merci arasındaki bu olumsuz görev uyuşmazlığının çözümü için talep halinde dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermenin icap ettiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar kesinleşmiştir.

Davacı vekili, Uyuşmazlık Mahkemesi'ne hitaben verdiği dilekçe ile, Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi'nin kararı ile Diyarbakır Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 14.3.2006 günlü kararı arasındaki görev uyuşmazlığının giderilmesini istemiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mahmut BİLGEN, Erdoğan BUYURGAN, Habibe ÜNAL, O.Cem ERBÜK, Serdar AKSOY ve Coşkun GÜNGÖR'ün katılımlarıyla yapılan 07.04.2008 günlü toplantısında;

I-İLK İNCELEME : Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre;

Adli ve idari yargı yerleri arasında anılan Yasanın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, adli yargı dosyasının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacı vekilinin istemi üzerine son görevsizlik kararını veren Mahkemece Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Nurdane TOPUZ'un, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ahmet BEŞİNCİ'nin davada idari yargının, Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun, davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, haksız olarak alındığından bahisle davacıdan geri istenilen ve tahsil edilen doğrudan gelir desteği nedeniyle davalı Kuruma böyle bir borcun ve haksız para alma durumunun söz konusu olmadığı ileri sürülerek menfi tespit ve istirdat davasının kabulü ile tahsil edilen 989.000.000.-TL paranın faiziyle birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

3.4.2001 gün ve 24362 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, tarımda mevcut destekleme politikalarının değiştirilerek çiftçilere doğrudan gelir desteği sağlanması ve kayıt sisteminin oluşturulması amacıyla ülke çapında uygulama başlatılmasına ilişkin 12.12.2000 tarihli ve 2000/2172 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Karar'ın 1. maddesinde, tarımsal üretimle iştigal eden çiftçilere işledikleri tarım alanları dikkate alınarak doğrudan gelir desteği ödemesi yapılacağı, 5. maddesinde, çiftçi tanımı ile ödeme tutarının tespitinde esas alınacak tarımsal alana ilişkin kriterler ve ödemeye ilişkin usul ve esasların, Tarımda Yeniden Yapılandırma ve Destekleme Kurulu'nun önerileri dikkate alınarak Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yayımlanacak uygulama tebliğleriyle belirleneceği, 6. maddesinde, uygulamaya yönelik işlemlere ilişkin olarak yapılacak denetimin Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yapılacağı, uygulama tebliğlerinde belirlenen ilgili mercilerin, kendilerine ibraz edilen belgelerin kontrolü ve kendi hazırladıkları belgelerden sorumlu olacakları, bu yükümlülüğü yerine getirmeyerek haksız yere ödemeye neden olanlar ile haksız yere ödemelerden yararlanmak üzere sahte veya içeriği itibarıyla gerçek dışı belge düzenleyen ve kullananlar hakkında gerekli cezai ve diğer kanuni işlemlerin yapılacağı, haksız yere destek ödemesinden yararlanıldığının tespit edilmesi halinde haksız yere yapılan ödemelerin, ödeme yapılan çiftçilerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde geri alınacağı, haksız ödemenin yapılmasında ödemeyi sağlayan belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişilerin de geri alınacak tutarların ödenmesinden müteselsilen sorumlu tutulacakları belirtilmiş; bu Kararın 5. maddesi uyarınca hazırlanan Doğrudan Gelir Desteği Yapılması ve Bu Amaçla Oluşturulacak Çiftçi Kayıt Sistemine İlişkin 2001/15 no'lu Uygulama Tebliği 21.6.2001 gün ve 24439 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Öte yandan; 21.7.1953 tarih ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 55. maddesinde, amme alacağını vadesinde ödemiyenlere, 7 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları luzumunun bir "Ödeme emri" ile tebliğ olunacağı belirtilmiş; 58. maddesinde ise, "Kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabilir...

..." denilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden, 2000/2172 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Karar ve bu Kararın 5. maddesi gereğince hazırlanan 2001/15 no'lu Tebliğ uyarınca yapılan doğrudan gelir desteği ödemesinden yararlandırılan davacıdan, İl Tahkim Komisyonu Başkanlığı'nın 6.2.2003 gün ve 8 no'lu kararı ile, hatalı kayıt sebebiyle fazla ödeme yapıldığının anlaşıldığından bahisle fazla ödeme yapılan paranın(575.000.000.-TL) geri alınmasına karar verildiği, bunun üzerine, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Diyarbakır İl Müdürlüğü'nün, Diyarbakır Defterdarlığı'ndan, hatalı kayıt nedeniyle fazla ödeme yapıldığı tespit edilen davacıdan aldığı miktarın 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri kapsamında geri alınması hususunda gereğinin yapılmasını istediği, daha sonra Vergi Dairesince, önce yazı ile bilahare ödeme emri ile davacıdan söz konusu tutarın geri ödemesinin istenildiği, davacı tarafından bu tutar gecikme zammı ile birlikte(toplam 989.000.000.-TL) 7.4.2004 tarihinde Vergi Dairesine ödendikten sonra, menfi tespit ve istirdat davasının kabulü ile tahsil edilen 989.000.000.-TL'nın faiziyle birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle 17.8.2004 tarihinde dava açıldığı anlaşılmıştır.

Vergi Dairesince, haksız olarak doğrudan gelir desteği alındığından bahisle bu paranın geri ödenmesini temin için davacıya gönderilen yazının ve ödeme emrinin niteliği itibariyle idari işlem olduğu açıktır.

Bu durumda, söz konusu işlemlerin tebliği üzerine anılan parayı faiziyle birlikte ödeyen davacı tarafından, "doğrudan gelir desteği"nin geri alınmasının yerinde olmadığı ileri sürülerek tahsil edilen paranın faiziyle birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle açılan davanın, Vergi Dairesinin yukarıda sözü edilen idari işlemlerinden kaynaklanmış olması nedeniyle idari yargı yerinde

görüleceği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, İdare Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi'nin 29.11.2005 gün ve E:2005/1569, K:2005/1209 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 07.04.2008 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.